

ORIMATTILAN NUORTEN KOKEMUKSIA PALVELUVERKOSTOSTAAN

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sairaanhoitaja
Hoitotiede
Kevät 2019
Katariina Salonen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Salonen, Katariina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 25 + 3	Valmistumisaika Kevät 2019
Työn nimi Orimattilan nuorten kokemuksia palveluverkostostaan		
Tutkinto Sairaanhoidtaja (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä kerättiin ja analysoitiin Orimattilan nuorten kokemuksia ja näkemyksiä heille suunnatuista palveluista laadullisen tutkimuksen keinoin. Kerättyä tietoa käytetään ohjaus- ja palveluverkostojen kehittämiseksi ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi Orimattilassa.</p> <p>Painopisteinä olivat palveluiden saatavuus, toimivuus ja niiden vaikutus nuorten omaan hyvinvointiin sekä muuttuvat palvelut ja kokemukset palveluista. Osallistuneet nuoret haastateltiin teemahaastattelun avulla ja saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Aineistosta nousseet teemat olivat hyvin samanlaisia muihin tutkimuksiin verrattuna, mutta myös alueelle ja nuorten henkilökohtaiseen kokemukseen perustuen omanlaisiaan. Suurin osa haastateltavista koki palvelut toimiviksi, mutta he toivoivat laajempaa valikoimaa, ja niin palveluilta kuin ammattilaisilta toivottiin yksilöllisyyttä. Erityisesti nuoret olivat saaneet keskusteluapua ja tukea, ja useimmiten syy palveluiden käyttöön oli tulevaisuuden hahmottamisessa auttaminen. Hyvinvointiin vaikuttivat monet tekijät, mutta tärkeimmäksi nousivat läheiset ihmiset.</p>		
Asiasanat nuoret, syrjäytyminen, nuorten hyvinvointi		

Abstract

Author(s) Salonen, Katariina	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2019
	Number of pages 25 + 3	
Title of publication Orimattila's adolescents' experience of the guidance and service network		
Name of Degree Nursing		
Abstract <p>This thesis is collecting and analyzing Orimattila's adolescents' experiences and views of the services provided to them with qualitative research methods. The collected data is used to develop the guidance and service network and to prevent marginalization in Orimattila.</p> <p>The main focus is the availability and functionality of the services and their effect on the adolescents' wellbeing with the changing services and their experiences. The participating adolescents were interviewed with theme interviews and the collected data were analyzed with content analysis.</p> <p>The themes received from the data were very similar to other research and studies but at the same time different and individual based on the area and personal experiences of the adolescents. Most of the interviewees felt the services were working but they wished for wider range in services and more individuality. Adolescents had mostly received conversational help and support. Usually the services were used to clarify visions for the future. Wellbeing was influenced by many things but the most important ones were family and friends.</p>		
Keywords adolescents, marginalization, youth wellbeing		

1	JOHDANTO	2
2	NUORTEN AVUN TARVE	3
2.1	Syrjäytyminen	3
2.2	Nuorten hyvinvointi	4
2.3	Nuorten tukeminen	6
3	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS.....	8
4	TOTEUTUS	9
4.1	Laadullisen aineiston keruu	9
4.2	Aineiston analyysi.....	10
5	ORIMATTILAN NUORTEN KOKEMUKSET JA NÄKEMYKSET NUORISOPALVELUISTA	11
5.1	Saatavuus	11
5.2	Toimivuus	12
5.3	Hyvinvointi	15
6	POHDINTA	18
6.1	Tulosten tarkastelu	18
6.2	Luotettavuus	20
6.3	Eettisyys	21
	LÄHTEET	23
	LIITE1	25
	LIITE2.....	26
	LIITE3.....	27

1 JOHDANTO

Opinäytetyön lähtökohtana on Orimattilan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston halu saada jo palveluiden piirissä olevien nuorten näkemyksiä heille suunnattujen palvelujen saatavuudesta ja toimivuudesta syrjäytymisriskin ennaltaehkäisemiseksi. Taustalla on pelkoa muuttuvasta palvelurakenteesta ja sen vaikutuksesta nuorten palvelujen käyttöön ja tavoitettavuuteen. Muutoksen myötä esimerkiksi työvoimatoimisto, psykiatriset erikoissairaanhoidon palvelut sekä toisen asteen ammatillinen koulutus ovat siirtyneet alueen keskuskaupunkiin Lahteen.

Opinäytetyö tehtiin yhteistyössä Orimattilan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston eli NOPO:n kanssa, johon kuuluvat Orimattilan kaupungin työllisyysyksikö, nuorten terveydenhoitajan, päihdehoitajan, sosiaalitoimiston, lapsiperheiden sosiaalityön, sosiaalitoimen toimintakeskuksen, opetustoimen, poliisin, seurakunnan nuorisotyön, etsivän nuorisotyön sekä nuorten työpajan. NOPO:n tavoitteena on tarjota nuorille heitä tukevia ja auttavia palveluita, mutta myös kehittää ja edistää sekä arvioida palveluiden toimivuutta. Pääyhteistyökumppaninani oli etsivänuorisotyöntekijä.

Suomessa vuonna 2012 arvioitiin olevan noin 70 000 nuorta syrjäytymisvaarassa, mutta luvun suuruus riippuu pitkälti syrjäytymisen määritelmästä. Taustalla on usein monisyistä huono-osaisuutta. Nuorten syrjäytymiseen vaikuttavat myös terveysongelmat joko suorasti esimerkiksi työllistymisen vaikeutena tai epäsuorasti esimerkiksi mielenterveysongelmien kautta (Kaivosoja 2018). Erityisesti näissä tapauksissa eri palveluissa, kuten mielenterveyspalveluissa ja kouluterveydenhuollossa, sairaanhoitajat kohtaavat jo syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia.

Palvelut ja nuorten tarpeet halutaan saada kohtaamaan kysymällä jo palveluiden piirissä olevien nuorten mielipidettä niistä. Nuoret ovat muissa tutkimuksissa kaivanneet yksilöllistä ja kokonaisvaltaista apua sekä kokeneet monen eri toimijan kanssa keskustelemisen epämiellyttäväksi (Juvonen 2015). Opinäytetyötä varten haastattelin kahdeksaa NOPO:n palveluverkostoa käyttänyttä nuorta. Tulokset antoivat tietoa Orimattilan nuorten tämän hetkisestä kokemuksesta palveluista ja niiden vaikutuksesta heidän omaan hyvinvointiin sekä Orimattilan nuoriin yleisesti.

2 NUORTEN AVUN TARVE

Tässä luvussa avaan opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä, jotka ovat syrjäytyminen, nuorten hyvinvointi ja nuorten tukeminen. Opinnäytetyöni käsittelee nuorille suunnatuista palveluista apua saaneita nuoria, jotka usein ovat joko olleet syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa tai ovat sitä edelleen. Nuorten hyvinvointi tuo opinnäytetyöhön hoitotyön näkökulmaa sekä auttaa ymmärtämään nuoriin vaikuttavia tekijöitä sekä negatiivisista kokemuksista selviytymistä. Nuorten tukemisessa keskitytään nuorille tarjolla oleviin palveluihin ja nuorten näkemyksiin niistä sekä ammattilaisten näkökulmaan. Kävin aiheita läpi tutustuessani opinnäytetyöni aiheeseen sekä laatiessani haastattelurunkoa.

2.1 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen on vaikea määrittää. Sen määritelmä vaihtelee sen mukaan, kuka ja miksi sitä määritellään. Juvonen (2015) määrittelee syrjäytymisen kahden kriteerin avulla. Ensimmäinen on niin hallinnollisesti kuin tilastollisesti havaittu huono-osaisuus, joka todetaan esimerkiksi asiakkuudesta sekä työvoimatoimistossa että sosiaalitoimessa tai nuoren rikosrekisteristä. Toinen kriteeri on yksilöllinen tarkastelu, mikä vaatii henkilökohtaista suhdetta ammattihenkilön kanssa. Tällöin pyritään arvioimaan esimerkiksi, miten nuori hallitsee päihteiden käyttönsä tai saa ylläpidettyä hyvää elämäntapaa. (Juvonen 2015.)

Tämä ei kuitenkaan tyydytä kaikkia, ja syrjäytymisvaarassa olijoita jää huomioimatta. Syrjäytymistä voidaankin ajatella monimuotoisena prosessina, jossa vaikuttaa huono-osaisuus, niin taloudellisesti, koulutuksessa, asumisessa ja elämäntaidoissa. Muina yleisinä vaikuttajina ovat vakavat mielenterveysongelmat tai muut terveysongelmat joko ensisijaisina tai toissijaisina syinä, vähemmistöihin kuuluminen sekä epäsuotuisa kasvuympäristö, kuten koulukiusaaminen ja sosiaalinen eristäytyminen joko nuoren itsensä tai koko perheen toimesta. (Kaivosoja 2018.)

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen on tutkitusti yksi iso syy nuorten syrjäytymiselle. Niiden rinnalla kulkevat ahdistuneisuus, masennus, fobiat ja päihteet. Sairauksien pitkittyessä nuori ei pääse kiinni koulupaikkoihin, ja sitä kautta hän jää pois myös työelämästä. Nuorilla, joilla on mielenterveyden ongelmia, onkin usein matalampi koulutustaso, vähemmän työkokemusta ja heikommat elämänvalmiudet kuin ikätovereillaan. (Gustavsson-Lilius, Lehtoranta, Mentula, Ketola & Poutiainen 2015.)

Työttömyyden ja kouluttamattomuuden sekä terveydellisten ongelmien lisäksi osana syrjäytymiseen johtavaa huono-osaisuutta ovat toimeentulovaikeudet, jotka usein tarkoittavat riippuvuutta toimeentulotuesta ja ovat pitkälti kietoutuneet työllistymisvaikeuksien ympärille. Lisäksi vuonna 2014 tehdyssä tutkimuksessa huomattiin sosiaalisen syrjäytymisen riski, joka yleensä ilmeni yksinäisyytenä. Ilmiönä sosiaalinen huonovointisuus ja yksinäisyys eivät ole uusia, eikä niiden määrä ole tutkimuksen mukaan kasvanut, mutta aiempaa suurempi määrä yksinäisistä nuorista oli syrjäytymisvaarassa. Merkittävää on myös, että nuoret itse kokivat syrjäytymisen nimenomaan yksinäisyydeksi ja sosiaalisista suhteista syrjään jäämiseksi. (Karvonen & Kestilä 2014.)

Lämsä (2009) sanoo, että syrjäytymisessä on kyse yhteiskunnan keskeisten toimintojen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti hyväksytyyn elämän ulkopuolelle jäämisestä. Tällöin ihmisen tilanne poikkeaa normaalina pidetystä, yleisesti hyväksytyistä, tilanteesta. Vaikuttavia tekijöitä ovat negatiivinen muutos elämässä, yksilön ja kulttuurisen yhteiskunnan väliset ristiriidat, ongelmien pitkittyminen ja kasaantuminen sekä elämän hallinnan kadottaminen. Osana ongelmaa voi olla myös omien asioiden hoitamisen valmiuksien puuttuminen sekä kaveripiiri, jolla on suurempi vaikutus nuoreen kuin missään muussa elämävaiheessa. (Lämsä 2009.)

Syrjäytymisvaaran kannalta kaikkein huolettavinta on, jos huono-osaisuus, eli työttömyys, toimeentulovaikeudet, terveysongelmat, ja sosiaalinen syrjäytyminen kasautuu riskiryhmälle, joka on vain peruskoulun käyneet nuoret. Kasautumisesta seuraa nuoren elämänhallinnan menettäminen ja syrjäytyminen. Tämän ehkäisemiseksi ongelmiin tulee puuttua varhain ja moniammatillisesti. (Karvonen & Kestilä 2004.)

2.2 Nuorten hyvinvointi

Nuoruus elämän vaiheena kuvataan usein kirjallisuudessa ja mediassa myrskyisäksi sekä vaikeaksi, mutta useimmiten nuoret siirtyvät aikuisuuteen ilman vaikeuksia. Aikuistuminen on kuitenkin monimutkainen prosessi, jossa nuori tasapainottelee rajoitusten ja velvollisuuksien ja uusien oikeuksien ja mahdollisuuksien välillä. Siinä luodaan pohjaa myöhemmälle elämäntyylille sekä terveystyökaluille. (Tikkanen 2012; Lepistö 2010.)

Jo varhaisemmissa elämäntilanteissa koetut vastoinkäymiset ja ongelmat heijastuvat nuoruuteen ja aikuistumiseen. Nuoruus vaiheessa esimerkiksi lapsena kaveriporukoiden ulkopuolelle jääminen voi näkyä sosiaalisena pelkona. Aikuistumisvaiheen kokemusten onnistunut käsittely vaikuttaa niin nuoren sen hetkiseen hyvinvointiin, mutta myös tulevaan. (Tikkanen 2012.) Haavoittuvissa olosuhteissa elävillä nuorilla asioiden käsittely

vaikeutuu sosiaalisen tuen ja verkostojen puutteen takia sekä muiden haasteiden kasaantuessa (Juvonen 2015).

Nuoren hyvinvointi onkin monimutkainen ilmiö, johon vaikuttavat nuoren itseluottamus ja vaatimukset itseään kohtaan, mutta läheisemmin siihen vaikuttavat perhe-elämä, sosiaaliset kontaktit ja muu ympäristö. Hyvinvoinnin voi nähdä myös tarpeiden ja resurssien kuten ruuan, toimeentulon, turvallisuuden ja sosiaalisen tuen riittävytenä tai vastakkain pahoinvoinnin, sairauksien ja ongelmien puuttumisena. Terveys liitetään usein vahvasti hyvinvointiin, mutta sen voidaan ajatella joko olevan kiinteä osa sitä tai muihin siihen liittyviin asioihin voimavarana vaikuttava tekijä. (Lepistö 2010.)

2000-luvulla nuorten hyvinvointi on parantunut Suomessa, ja esimerkiksi suhteet vanhempiin, oma terveydentila ja terveystottumukset ovat parempaan päin. Eriarvoisuus on kuitenkin edelleen ongelma niin sukupuolten, alueiden sekä esimerkiksi lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä. Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa sekä negatiivisesti että positiivisesti nuorten hyvinvointiin. Hyvinvoinnin takaamiseksi suositellaankin perheen tukemista ja arjen toimivuutta kotona ja koulussa sekä toimivia ja kaikkien saatavilla olevia palveluita. (Terveysten ja Hyvinvoinnin laitos 2018.)

Psyykkisenä ilmiönä hyvinvointi nähdään onnellisuutena, elämään tyytyväisyytenä sekä positiivisena mielialana, johon liittyy myös itsensä toteuttaminen sekä hyvä itsetunto, kun taas uhkaavana tekijänä nähdään masennus (Vahtera 2007). Nuoren normaali alakuloisuus hoituu omin voimavaroin, kuten ystävien, vanhempien ja harrastusten avulla. Mielenhyvinvointi alkaa vaarantua masennusoireiden astuessa kuvaan, eli surumielisyys muuttuu esimerkiksi voimakkaiksi mielialan vaihteluiksi ja toimintakyky lamaantuu. Masennus vaikuttaa niin yleiseen hyvinvointiin kuin nuoren kehitykseen ja käsitykseen itsestään. (Vesänen & Pulkkinen 2017.)

Perhe on ehkä merkittävin hyvinvointiin vaikuttava tekijä muokkaamalla nuoren arvoja ja antamalla roolimallin elämään. Nuoret kaipaavat perheen läheisyyttä, mutta samalla pyrkivät jo itsenäistymään. Tämän prosessin aikana he kaipaavat turvaa, tukea ja ymmärrystä perheeltä. Huonot perhesuhteet, kuten sisäiset ristiriidat, huonot ihmissuhteet, liian vähäinen tai liiallinen kontrolli tai välinpitämättömyys, heikentävät nuoren hyvinvointia ja vaarantavat nuoren kehitystä. Muiden sosiaalisten kontaktien merkitys kasvaa, jos perheolosuhteet koetaan turvattomiksi. Tällöin arvostetaan enemmän koulua tai vastaavaa ympäristöä, josta saadaan positiivisia sosiaalisia kontakteja sekä suvaitseva ympäristö. (Lepistö 2010.)

Nuorten hyvinvointiin sekä syrjäytymiseen liittyy myös päihteiden käyttö. Etenkin suurkulutus on sidoksissa perhesuhteiden toimivuuteen sekä muihin sosiaalisiin suhteisiin

ja muuhun huono-osaisuuteen. Muu käyttö on useimmin lähtöisin kaveriporukasta, ja nuoret kertovat juovansa seuran, hauskanpidon ja rentoutumisen vuoksi. Tässä tapauksessa heillä yleensä on vanhempien ja ystävien tuki sekä hyvä itsetunto, vaikka vanhemmat eivät yleensä tiedä päihteiden käytön laajuudesta. Kuitenkin osalla on huumausaineita käyttäviä ystäviä sekä ongelmia itsetunnon kanssa. (Pirskanen, Lahtela, Laukkanen, Pietilä & Varjoranta 2013, 118-129; Pirskanen 2007.)

2.3 Nuorten tukeminen

Nuorille on Suomen lain mukaan oltava monialainen ohjaus- ja palveluverkosto tai vastaava yhteistyöryhmä, joka kokoaa ja arvioi tietoa nuorten voinnista. Palveluverkosto tai yhteistyöryhmä myös edistävät nuorille suunnattuja palveluja ja yhteistyötä nuorisotoiminnan tukemiseksi. (Nuorisolaki 1285/2016, 9§.)

Näiden palveluiden avulla pyritään saamaan nuorille tarvittavaa tukea aikuistumisen kynnyksellä. Heidän odotetaan ottavan vastuuta omasta elämästään. Tämä voi kuitenkin olla vaikeaa, jos heillä ei ole takanaan tarvittavaa sosiaalista tukea ja -verkostoa. Vastuunkantamista ja oman elämän navigointia haittaavat myös puutteet koulutuksessa, työkokemuksessa ja -valmiuksissa sekä tunneperäiset ja psyykkiset vaikeudet tai huomattava päihteiden käyttö. (Juvonen 2015.)

Nuorista riippumattomina ongelmina työllistymiselle ja koulutukselle nähdään työmarkkinoiden kova kilpailu ja vaikeus saada pysyviä työsuhteita. Tätä vastaan pyritään taistelemaan ammattitaidon kehittämisellä, mikä vaatii tukitoimia ohjaamaan ja tukemaan nuoria peruskoulun jälkeiseen koulutukseen niin toiselle asteelle kuin ylemmillekin asteille. (Gustavsson-Lilius, ym. 2015.)

Kaivosoja (2018) toteaaakin koulutuksen kesken jättämisen tai keskeytymisen yhdeksi suureksi syrjäytymisen vaaran merkiksi. Tärkeää on kuitenkin katsoa asiaa yksilön kannalta ja painottaa suunnitelmallisuutta. Nuori voi omasta tahdostaan haluta poiketa aikuistumisen reitiltä ja lykätä ammatinvalintaa. (Kaivosoja 2018; Karvonen & Kestilä 2014.)

Nuorten auttamisessa ja tukemisessa pyritäänkin yleensä yksilöllisyyteen ja erityisesti syrjäytyneiden ja sen uhan alla olevien kanssa tavoitteellisuuteen. Nuorten auttamisessa tarvitaan yleensä aikaa, joustavuutta, rutiineista poikkeamista sekä moniammatillista yhteistyötä (Kaivosoja, 2018). Näiden lisäksi pyritään tukemaan nuorta edistämällä asioita, antamalla resursseja ja ohjaamalla sekä neuvomalla (Juvonen 2015).

Auttamisessa nuorten omaa vastuuta lisätään porttaittain hänen omien voimavarojen mukaan ja edistystä seurataan systemaattisesti. Pyrkimys on saada arki toimivaksi esimerkiksi koulutuksen uudelleen aloittamisen, työllistymisen, työharjoittelun tai pajatoiminnan avulla. Useat tapaamiset ammattilaisen kanssa ovat tarpeen arjen uudelleen järjestämiseksi. (Kaivosoja 2018.) Tapaamisten avulla luodaan myös luottamuksellinen suhde nuoreen, jolloin tämä saa kokea tarvittavaa välittämistä, ymmärrystä, myötäelämistä sekä saa kokemuksia avusta (Juvonen 2015).

Jos taustalla on mielenterveysongelmia, ne on pyrittävä tunnistamaan ja hoitamaan (Kaivosoja, 2015). Nuorelle tarjotaan sosiaalista tukea ja huolenpitoa, ja asioista puhutaan suoraan. Mielenterveysongelmien, kuten masennuksen, mukanaan tuomat riskit kuten itsetuhoisuus tunnistetaan ja kohdataan. Hoito on yksilöllistä keskustelua ja kuuntelua tukien nuorta. (Vesänen & Pulkkinen 2017.) Varhainen puuttuminen ja helposti saatavat palvelut ovat tärkeässä osassa onnistunutta hoitoa. Hoidon tulee olla kokonaisvaltaista tukien erityisesti työelämä- ja koulutusvalmiuksia. (Gustavsson-Lilius, ym. 2015.)

Juvosen (2015) tutkimuksessa nuoret totesivat haluavansa nimenomaan yksilöllistä ja kokonaisvaltaista apua elämäntilanteeseen sekä välittämistä, kunnioitusta ja konkreettista tukea arkeen. Epämiellyttäväksi koetaan monelle eri toimijalle samojen asioiden ja oman elämäntilanteen kertominen uudelleen ja uudelleen. Tällöin neuvottelemisen ja valintojen tekeminen muuttuu velvollisuudeksi, joka koetaan ahdistavana. (Juvonen 2015.)

Nuoret eivät voi itse vaikuttaa siihen, miten heidän kohdataan tai kohdellaan viranomaisyhteyksissä, ja sen takia tärkeää on auttamistyön vuorovaikutus, jossa kohtaamiseen ja kohtaamattomuuteen kiinnitetään huomiota. Syrjäytyneille ja vaarassa oleville laajempi palveluverkosto on yleensä läsnä pysyvästi. (Juvonen 2015.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten kokemuksia Orimattilan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tuottamista palveluista. Erityisesti pyritään hahmottamaan palvelujen laadukkuutta ja toimivuutta. Palvelujen kartoittamisella ja sitä seuraavalla kehittämisellä pyritään ennaltaehkäisemään Orimattilan nuorten syrjäytymistä sekä saamaan syrjäytymisuhassa olevat palvelujen piiriin.

Konkreettisenä tavoitteena on kerätä NOPO:n palveluita käyttäneiden nuorten kokemuksia palveluista ja hyvinvoinnista teemahaastattelun avulla. Verkosto haluaa tulosten avulla kehittää palvelujaan vastaamaan asiakaskunnan vaatimuksia sekä toiveita ja sitä kautta ehkäisemään Orimattilan nuorten syrjäytymistä.

4 TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Orimattilan ohjaus- ja palveluverkoston kanssa. Pääasiallisesti tein yhteistyötä Orimattilan Etsivän Nuorisotyön työntekijöiden kanssa, joiden avulla pääsin yhteyteen osallistujien kanssa. Valintakriteereinä haastateltavaksi oli 18-29 vuoden ikä sekä Etsivän nuorisotyön nykyinen tai aiempi asiakkuus tavoitettavuuden sekä palvelukokemusten takia.

Yhteyshenkilöni jakoivat marraskuussa 2018 noin 25 henkilölle haastattelukutsun (Liite 1), ja heidän kautta sain osallistujien yhteystiedot. Haastattelut järjestettiin pääasiassa Orimattilan Etsivän Nuorisotyön järjestämässä tiloissa, jotka olivat nuorille jo ennestään tutut. Yksi haastattelu käytiin Lahdessa nuoren toivomuksesta. Yhdeksän nuorta ilmoittautui haastatteluun ja kahdeksan osallistui marras- ja joulukuun 2018 aikana.

4.1 Laadullisen aineiston keruu

Tässä opinnäytetyössä käytin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää tiedonkeruussa. Sen avulla pystytään saamaan yksityiskohtaista tietoa pieneltä tarkkaan valitulta ryhmältä. Tutkimus vaatii taustateoriaa, johon peilaten aineistoa tarkastellaan sekä tulkintateoriaa, jotka ovat kysymykset, joihin etsitään vastauksia. (Eskola & Suoranta 2003).

Kerätty aineisto on tarkoituksenmukainen näyte esimerkiksi tietyn ryhmän kokemuksista tai toiminnasta. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen tarkastelu ja pyrkimys ennemmin todentamaan jo olemassa olevia väittämiä kuin testaamaan teorioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009; Eskola & Suoranta 2003.)

Aineisto kerätään nuorilta teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun avulla. Teemahaastattelussa keskusteltavat teemat ovat etukäteen mietityt, ja niiden lisäksi voi olla tarkentavia kysymyksiä. Haastattelulle on luotu runko, mutta avoin muoto antaa tilaa tarvittaessa tarkentaa ja syventää keskustelua vastauksiin perustuen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009).

Teemahaastattelurungon (Liite 2) laadin teoreettisen tiedon ja aiempien tutkimusten pohjalta, kuten Kiviniemi (2008), Juvonen (2015) sekä Gustavsson-Lilius ym. (2015), sekä yhteistyössä Orimattilan yhteyshenkilöni kanssa. Pääteemat on merkitty numeroin, joita auttamassa ovat kirjaimin merkityt kysymykset ja niitä tarvittaessa syventämässä roomalaisin numeroin merkityt kohdat. Jokaisen haastateltavalta kanssa en kysynyt kaikkia kysymyksiä suoraan rungon mukaan vaan kysyin tarvittaessa puhuttuun teeman liittyviä kysymyksiä.

4.2 Aineiston analyysi

Aineistoa analysoitaessa on tarkoitus selkeyttää sitä tiivistämällä hajanainen aineisto mahdollisimman informatiiviseksi ja saada uutta tietoa tutkintakohteesta. Aineisto analysoidaan perusteellisesti pitäen tiukasti kiinni omasta aihekehiksestä. (Eskola & Suoranta 2003, 19; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Opinnäytetyöni analyysin toteutin sisällönanalyysillä. Elon ja Kyngäksen (2008) mukaan sisällönanalyysin prosessin voi jakaa induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin, jotka noudattavat samoja vaiheita hieman eri tavalla. Peruserona on, että induktiivisessä analyysissä aineiston käsittely etenee tarkasta yleiseen tietoon pohjautuen vahvasti alkuperäiseen aineistoon, kun taas deduktiivinen etenee vastaikkain yleisestä tarkkaan testaten jo olemassa olevaa teoriaa.

Opinnäytetyössäni käytin haastattelujeni analysoimiseen induktiivista analyysia, jonka avulla nostin alakategoriat sekä yläkategoriat tekstistä nousevista teemoista.

Tavoitteenani oli kuvata nuorten kokemuksia käyttämistään palveluista ja heidän hyvinvoinnistaan. Aineiston ja opinnäytetyön tavoitteen avulla pääkategorioiksi muodostuivat palveluiden saatavuus, toimivuus ja nuorten hyvinvointi.

Analyysiprosessini eteni niin, että ensin litteroin, eli kirjoitin auki sanasta sanaan, nauhoittamani haastattelut. Kahden haastattelun muistiinpanot, joita en saanut nauhoittaa, kirjoitin puhtaaksi tietokoneelle. Aineistoa kertyi näin 22 sivua tekstiä. Sen jälkeen tutustuin aineistoon lukemalla sen muutamaan kertaan läpi, niin, että tulin tutuksi materiaalin sisällön kanssa. Tämä on ensimmäinen, valmistelu vaihe, analyysissä siinä valitaan analyysin kohde, tutustutaan valittuun aineistoon tutkimuksen teemat mielessä (Elo & Kyngäs 2008).

Seuraavaksi aletaan järjestellä tekstiä merkitsemällä tärkeät kohdat tekstistä ja keräämällä ne yhteen erilleen muusta aineistosta. Tämän jälkeen ryhmitellään eritelty aineisto ja luodaan kategorioita eri aiheille, minkä jälkeen asetetaan kategoriat ylempien kategorioiden alle, kategoriat kuvaavat tutkittavaa ilmiötä ja antavat siitä tietoa. (Elo & Kyngäs 2008; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Järjestelin aineistoni ensin alleviivaamalla tärkeät kohdat tekstistä, kirjoittamalla ne sitten taulukkoon, ryhmittelemällä ne samankaltaisten kanssa ja sen jälkeen luomalla kategoriat. Tämän jälkeen ryhmittelin juuri luomiani kategorioita vielä uudelleen ja sijoitin ne pääkategorioiden alle. Tämän jälkeen jäljellä oli raportointi, jossa avattiin havaittuja asioita sekä itse tutkimusprosessia ja sen luotettavuutta (Elo & Kyngäs 2008).

5 ORIMATTILAN NUORTEN KOKEMUKSET JA NÄKEMYKSET NUORISOPALVELUISTA

5.1 Saatavuus

Palveluiden saatavuudesta nousi esille haastatteluissa kaksi yleistä kategoriaa; palveluiden riittävyys ja tavoitettavuus. Molempiin liittyen kävimme läpi myös Orimattilasta pois siirtyviä palveluita, jotka eriteltä luvun lopussa.

Riittävyys

Suurin osa nuorista koki Orimattilan palvelut riittäviksi avaamatta mielipidettään enempää. Osa kuitenkin kertoi tarkemminkin mielipidettään kertomalla, että palvelut ovat lisääntyneet ja parantuneet viime vuosien aikana. Riittäviksi palvelut koettiin, kun ne vastasivat nuoren omia tarpeita. Kuten eräs nuori totesi:

”Palveluja on tullu enemmän nyt niinku viime vuosiin nähden. Riippuen toki mimmosta palvelua hakee.”

Osa taas oli sitä mieltä, että on tarvetta laajentaa ja monipuolistaa palveluita. Esimerkkeiksi he antoivat tukihenkilöt tai hoitajat, jotka tekevät kotikäyntejä. Toinen konkreettinen kehittämisen kohde oli pajatoiminta, mihin toivottiin laajempaa tarjontaa. Yksi nuori mainitsi ymmärtävänsä, ettei tämä ole välttämättä raha-asioiden takia mahdollista, mutta koki sen tärkeäksi nuorten motivoinnin kannalta. Eräs nuori ehdotti, että nuoret saisivat äänestää haluamiaan palveluja.

Tavoitettavuus

Tavoitettavuus nousi kysyessäni nuorilta miten he ovat itse päätyneet palveluiden piiriin. Useimmat olivat päätyneet eri palveluihin toisten palveluiden kautta esimerkiksi etsivien kautta siirtyminen pidempään palvelusuhteeseen ja yhteistyöhön myös muiden tahojen kanssa. Eräs nuori sanoo:

”Me alotettiin vaikka sen etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ni se oli vaa et me käytiin kuntosalilla jossain ryhmäs. Sitä kautta lähettiin.”

Toiset kertoivat lääkärin tai muun terveydenhuollonammattilaiset ohjanneen palveluihin. Osa nuorista kertoi käyneensä jo alaikäisenä nuorisopajoilla tai -ryhmissä ja palvelusuhde on jatkunut tai he ovat uudelleen ohjautunut palveluihin. Kuten eräs kertoi:

”—mä oon ollu jo yläasteikäsenä tämmösissä. Mä oon käyny nuokuissa ja tämmösissä, mutta nyt ku mä oon jälleen kerran työttömänä, nii mä olen sosiaalitoimen kautta päätyny näihin.”

Osa nuorista kertoi hakeutuneensa itse palveluihin esimerkiksi pajoille tai ottaneet yhteyttä etsiviin. Syynä voi olla avun tarve esimerkiksi kouluihin haussa tai vain toimettomuuteen kyllästyminen:

”—mä jotain halusin saada aikaseks, mut mä tiesin, et töihin on aika vaikee päästä suoraan ja kouluun en ollu hakenu ni sit koitin ettii jotain tekemistä sillä ajalla—Akin kaa mä olin tekemisissä ja sit sitä kautta päädyin tänne (pajalle).”

Lahteen siirtyvät palvelut

Yksi näkökulma, mistä nuorisopalvelut olivat kiinnostuneita oli Orimattilan supistuvat palvelut esimerkiksi TE-palvelut, erikoissairaanhoido sekä ammattikoulu oli siirtynyt Lahteen osin tai kokonaan. Nuoret kokivat tämän vaihtelevasti.

Osan ei nähnyt ongelmaa, joko he eivät käyttäneet siirtyneitä palveluita tai pystyivät asioimaan siellä esimerkiksi omalla autolla tai julkisilla kulkuneuvoilla. Toinen puolisko taas koki siirtyvien palveluiden vaikeuttavan asiointia. Useinmiten ongelmat olivat erikoissairaanhoidollisten asioiden hoitamisessa, mitä vaikeutti oman auton puute tai vaikeus kulkea julkisilla kulkuneuvoilla. Myös käytännöllisyys sekä talous lisäsivät epämukavuutta, jos piti käydä esimerkiksi useasti viikossa.

Virasto asioissa kuitenkin lähes kaikki olivat sitä mieltä, että asiointi hoitui hyvin netissä tai puhelimitse ja vain harvoin tarvitsee mennä paikan päälle. Nuoret myös miettivät, että monet Orimattilalaisnuoret ovat muuttaneet tai muuttamassa heti kuin mahdollista Lahteen tai muihin isompiin kaupunkeihin, koska kokivat niistä löytyvän kaikki mahdollisuudet. Osa kertoi omasta kokemuksestaankin ja he sanoivat palveluiden siirtymisen olevan vain osa syy muuttoon painavampana syynä nähtiin yleinen halu muuttaa isompaan kaupunkiin.

5.2 Toimivuus

Toimivuuteen liittyen nuoret kertoivat omat näkemyksensä siitä miten toimivia Orimattilan palvelut ovat sekä omia kokemuksiaan siitä. Yleinen mielipide oli, että Etsivän nuorisotyön palvelut sekä nuorisopajatoiminta on toimivaa, mutta virastoissa kuten Kelassa asiointi on kankeaa ja siihen toivottiin yksilöllisyyttä.

Nuoret konkretisoivat toimivuuden kuvaamista omilla kokemuksillaan siitä miten palvelut ovat kohdanneet heidän avun tarvettaan. Vastaukset jaoin viiteen yleiseen kategoriaan, jotka ovat luottamukselliset keskustelut, itsetuntemus, sosiaalisuus ja vertaistuki sekä

tulevaisuus ja ammatinvalinta. Loppuun olen myös koonnut nuorten näkemyksiä ja toivomuksia siitä millaisia ammattiauttajien tulisi heidän mielestään olla.

Luottamukselliset keskustelut

Melkein kaikki nuoret kertoivat jossain muodossa tärkeäksi palveluiden muodoksi keskustelut etsivien kanssa. Osalla oli myös palvelusuhde erikoissairaanhoidon puolelle, milloin heidän kanssaan käydyt keskustelut sekä etsivien apu kulki usein rintarinnan.

Haastateltavat kertoivat keskustelujen yleensä olevan ajatusten läpikäymistä tai vaikeista asioista puhumista. Toisaalta monet kokivat myös, ettei välttämättä tarvitse olla mitään ihmeellistä asiaa vaan pystyi puhumaan kaikesta, ja eräs nuori vertasikin keskusteluhetkiään kaverien kanssa juttelemiseen.

”—tulee purettua ajatukset ja se on enemmän tällästä se apu ollu pikemminki, että ollaan ihan vaikka näin torstaisinkin vaan juteltu ja sit on avannu ne solmukohdat.”

Itsetuntemus

Nuorten kokemuksista nousi vahvasti esille palveluiden vaikutus heidän itsetuntemukseen. Esimerkiksi monet kertoivat, että pajoilla työntekijöiden tunnistavan heidän heikkoudet ja vahvuudet. Työntekijöiden avulla tai itsenäisesti monet myös huomasivat oman kehityksensä.

”—muistuttaa, et mistä on tavallaan lähtökohta ja missä ollaan nyt.”

Palveluiden käyttö prosessi, mihin usein liittyi pajalla käyntiä, etsivien kanssa asioiden läpikäymistä, työ- tai kouluhakuja ynnä muuta, nosti esille myös itseensä tutustumisprosessin. Palveluita käyttämällä esimerkiksi työkokeilun kautta on löytänyt itsestään puolia joita ei ollut aiemmin ajatellut itsellään olevan tai reagoinut asioihin eritavalla kuin olisi ajatellut sekä positiivisessa että negatiivisessa mielessä. Usein nuoret kuitenkin kertoivat myös negatiivisten kokemusten johtaneet hyvään lopputulokseen esimerkiksi rajaamalla ammatinvalinnassa vaihtoehtoja pois.

Sosiaalisuus ja vertaistuki

Monelle nuorelle palvelut ja niiden tarjoama toiminta on tai on ollut ainut sosiaalinen kontakti. Niiden kautta on pysynyt arjessa kiinni sekä saanut apua sosiaalisissa tilanteissa toimimiseen ja sosiaalisten tilanteiden pelkoon. Osa on myös saanut pysyviä ystävyssuhteita pajoilta.

Mainittiin myös, että oli helpottavaa huomata, ettei ollut tilanteessaan yksin vaan, että on myös muita samankaltaisia nuoria. Eräs nuori kertoi omasta kokemuksestaan:

”Tääl (pajalla) mun mielest parast on ollu se et ihmiset tulee erilaisista lähtökohdista ja se on aika selvää et jokaisel on jotain ongelmii—ääneen sanomaton ymmärrys niinku et keneltäkään ei kysellä mitään eikä ketään tuomita—”

Tulevaisuus ja ammatinvalinta

Palveluiden kerrottiin olevan suurena inspiraationa tulevaisuuden hahmottamisessa. Siihen yleensä liittyi läheisesti etsivien kanssa käydyt keskustelut erilaisten koulutusmahdollisuuksista ja niihin tutustumista, millä hahmotettiin tulevaisuuden ammattia. Palveluilta saatu apua oli kuitenkin myös apua vastuunottamiseen omasta elämästä, arjen tasapainottamiseen ja jatkuvuuteen sekä tulevaisuuden suunnan löytämiseen.

”Mä oon saanu uusia ajatuksia siitä, mikä must vois tulla niinku isona.”

Nuoret kertoivat saaneensa usein apua työnhaku prosessissa kuten hakemusten tekemisessä. Palveluiden kautta tarjotaan myös työkokeiluja, jotka osalla oli auttanut tulevaisuuden ammatinvalinnassa. Osa on kokenut ne tärkeiksi oppimiskokemuksiksi, kun taas osa koki ne epäreiluiksi ja lähes hyödyttömiksi palkkauksen tai työn mielekkyyden takia.

Osalla tulevaisuus kuitenkin oli jo hahmotettuna, mutta palveluita hyödynnettiin esimerkiksi harjoittelupaikkojen saamiseksi, käytettiin välietappina seuraavan askeleen ottamiseen tai muista ammatinvalintaan riippumattomista syistä. Etsiviltä nuoret kokevat saavansa myös konkreettista tukea asioiden aloittamisessa ja loppuun viemisessä, kuten yhteistietojen saaminen eritahoihin tai välikätenä toiminen uusien palveluiden ja nuoren välillä.

Toiveet ammattiauttajilta

Kolme pääkategoriaa nousi esiin toiveista kysyttäessä: yksilöllisyys, kohtaaminen ja tuki. Yksilöllisyyteen liittyen esille nousi nuorten ehdoilla eteneminen ottaen huomioon yksilön tarpeet ja vointi. Nuoreen tutustuminen oli myös tärkeässä osassa, jotta pystyisi olemaan jotenkin perillä nuoren ajatuksista ja arjesta. Lisäksi toivottiin empatiaa ja kykyä samaistua nuoren tilanteeseen.

Nuori toivottiin kohdattavan ihmisenä ilman ennakkoluuloja, avoimesti ja suvaitsevasti. Viimeisenä tuki ja siihen liittyi turvallinen ilmapiiri ja läsnäolo, kuunteleminen sekä ymmärrys ja maanläheisyys.

5.3 Hyvinvointi

Keskustelimme nuorten kanssa heidän omista ajatuksistaan heidän hyvinvoinnista. Siihen liittyen käsitelimme asioita, jotka he kokivat vaikuttavan hyvinvointiinsa sekä mitä mieltä he olivat Orimattilan nuorten hyvinvoinnista. Aineistosta nousi neljä yleistä kategoriala, läheiset, terveys, arkielämä sekä ammattituki ja vertaistuki. Lopussa myös haastateltavien näkemys Orimattilan nuorten avun tarpeesta.

Läheiset

Jokainen nuori mainitsi jossain muodossa läheisten vaikutuksen. Suurin osa kertoi perheen olevan tukena, tosin usein myös nuoret kokivat, etteivät halunneet vaivata vanhempia ongelmillaan. Osalla perhesuhteet kuitenkin vaikuttivat hyvinvointiin negatiivisesti esimerkiksi alkoholisoituneet vanhemmat tai katkenneet kontaktit olivat taakkana nuorille.

”Sitten no huonoja asioita on...No perhesuhteet. Heidän kanssaan pystyy ole sillon, kun on neutraalipäivä—”

Vastapainona negatiivisille perhesuhteille oli yleensä hyvät ystävyysuhteet. Osa mainitsi kaveripiiriin olevan suuri ja toisilla se piti sisällään vain muutaman hyvän ystävän, joiden kanssa pystyi jakamaan ilot ja surut.

”Mut on sellasii ystäviä, et jos tulee hätätilanne niin voi soittaa.”

Yksi nuori kertoo, että läheiset vaikuttavat negatiivisesti, koska hänellä on suuri menetyksen ja muutoksen pelko ja pelkää menettävänsä ystävänsä muuttuvien elämätilanteiden myötä. Lemmitkin usein lasketaan perheenjäseniksi ja yksi nuori kertookin koiransa jopa pelastaneen hänen henkensä.

Terveys

Niin fyysinen kuin psyykinen terveys oli monilla päälinnämäisenä. Fyysisen terveyden ongelmat vaikeuttivat työssä käymistä ja opintoja sekä toivat stressiä tulevaisuuden kuvalle. Myös mielenterveysongelmien kanssa kamppailevat kertoivat hyvinvoinnin riippuvan paljon päivästä ja omasta fiiliksestä. Osa kertoi yrittävänsä pimeinä hetkinä muistuttaa itseään miten pitkälle onkaan päässyt, kun tunsivat hyvinvoinnin horjuvan.

”—sellanen elämän mielekkyys. Se selkeesti vaikuttaa negatiivisesti, ku joudut tekee jotain sellasta, mikä ei oo yhtään sun juttus.”

Arkielämä

Arkielämän sujuminen ja miellekkyyks oli yksi tärkeä osa nuorten hyvinvointi. Siihen vaikutti positiivisesti oman suunnan löytäminen. Rutiinit nähtiin sekä positiivisina että negatiivisinä. Eräs nuori koki ne rajoittaviksi ja lopulta tylsiksi kaivaten aina uusia haasteita, kun taas toinen nuori kertoi niiden tuovan rakennetta ja kerääntyttävän voimavaroja. Hyvinvointiin heikentävästi vaikuttaviksi asioiksi nähtiin isot tunnetilojen muutokset. Eräs nuori myös kertoi olleensa jo pitkään raittiina, joten näki uhkaavaksi tekijäksi retkahduksen.

Osalle harrastukset oli iso osa omaa hyvinvointia ja arkielämän sujumista. Esille nousi liikunta, mikä ilmeni esimerkiksi salilla käynteinä tai koiran ulkoiluttamisella. Eräs nuori kertoi musiikin olevan tärkeä hyvinolon lähde. Monet kuitenkin myös sanoivat harrastusten jääneen pois tai että ei ole saanut aikaiseksi aloittaa harrastusta.

Eräs nuori kertoi raha-asioiden painavan hänen mieltään lähes kokoajan velkaantumisen ja toimeentulojen varassa elämisen takia. Myös muut kertoivat Kelan tukien kanssa elämisestä ja niiden aiheuttamasta stressistä. Monia myös vaivasi tulevaisuudessa tulojen takaaminen.

”—mäkin oon aika pahasti velkaantunu ihminen ja mä elän toimeentulolla, ni kyl mä nytkin tälläkin hetkellä mietin, että niinku et mitä mä teen—”

Ammatti- ja vertaistuki

Suurimmalle osalle nuorisopalvelut ovat tai ovat olleet suuri osa hyvinvointia ja vaikka ne eivät enää olisi, ovat ne auttaneet vaikeina aikoina. Myös se, että tiesi saavansa apua, jos sitä tarvitsi auttoi joitain jaksamaan sekä tieto siitä ettei ollut ainoa asioiden kanssa kamppaileva. Osalla nuorisopalveluiden lisäksi ja niiden kanssa mielenterveyspalvelut ovat suuressa roolissa hyvinvoinnin edistämässä.

”No ehkä parhaimpia on se, että tietyn semmosen mustan hetken aikana löytyy sitä tukea.”

Orimattilan nuorten avuntarve

Orimattilan nuorten hyvinvoinnista kysyttäessä he kertovat asioista, jotka jaoin neljään yleiseen kategoriaan. Nämä kategoriat ovat syrjäytyminen, terveys, sekä tuki.

Muutama sanoi Orimattilassa olevan syrjäytyneitä nuoria ja toiset käyttivät esimerkiksi termiä apua tarvitsevia nuoria. Haastateltavat näkivät, että nämä nuoret tarvitsisi saada avun piiriin, mutta itsekin pohtivat sen vaikeutta, jos nuorella itsellään ei ole motivaatiota

tai halua saada apua. Eräs nuori kuvasi nuorten tarvetta ”aikuiselle” elämäänsä, joka auttaa itsenäistymisessä ja tukee sekä ohjaa päätöksien teossa.

Samalla tavalla kuin syrjäytyneille nuorille myös mielenterveysongelmallisia nuoria nähtiin olevan Orimattilassa ja myös heille toivottiin oikeanlaista apua ja ohjausta. Eniten nuoret puhuivat tuesta, joka nähtiin kannustavina ja ymmärtävinä palveluina, läsnäolona ja kuuntelemisena sekä välittämällä. Eräs nuori sanoi hyvin:

”Pitäis näyttää mahdollisimman paljon, et välitetään—nuorista puhutaan hirveesti, et ne tekee pahojaan täällä, et ni varmastikkin se johtuu siitäkin, et heil on tietyl taval paha olla tai muuta.”

6 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelen tuloksia aiempiin tutkimuksiin ja muihin lähteisiin viitaten sekä pohdin syvemmin nuorten näkemyksiä ja kokemuksia heidän kanssa keskustelluista aiheista sekä käyn läpi opinnäytetyön luotettavuuden sekä eettisyyden.

6.1 Tulosten tarkastelu

Saatavuudesta saaduista vastauksista voi päätellä, että se koettiin riittäväksi, jos nuori oli saanut tarpeellisen avun. Esille nousevat toiveet palveluiden laajentamisesta koskivat useammin yleisesti palveluiden saatavuutta kuin henkilökohtaista kokemusta. Monialainen yhteistyö eritahojen välillä ja nuorille kohdistettu mainonta esimerkiksi jo yläkouluissa sekä internetissä auttoivat palveluihin pääsemistä. Gustavsson-Lilius ym. (2015) kuvaa, miten tukitoimia nuorille tulisi olla jo varhain saatavilla, ja saatavan tuen tulisi olla kokonaisvaltaista ottaen huomioon sekä opiskeluun että työelämään tähtäviä elementtejä ja pyrkiä saamaan apua tarvitsevat nuoret palveluiden piiriin.

Osa nosti myös esille, että nuoren oman motivaation tärkeyden avun saamiseksi, vaikka palveluita on tarjolla. Nuoren hakiessa palveluita varsinkin hänen jo syrjäytyttyä päätöksiä tehdessä on otettava huomioon nuoren osallistumattomuus. Nuoren rehellisen vastauksen saaminen voi olla yhtä tärkeää kuin minkäänlaisen vastauksen saaminen, koska muuten voidaan päätyä epämiellyttävään ratkaisuun ja pahentaa tilannetta (Juvonen 2015).

Puhuttaessa siitä mitä nuoret toivovat ammattiauttajilta sekä Orimattilan nuorten avuntarpeesta esille nousi kuuntelun ja nuoren oman mielipiteen huomioonottamisen tärkeys, mutta samalla haastateltavat myös painottivat nuorten omaa vastuuta avun saamisesta siten, että apua ei voi saada, jos ei sitä itse halua tai ymmärrä sitä tarvitsevansa. Mielestäni ammattilaisten vastuulle jääkin antaa nuorelle aikaa ja tarvittava tuki päätöksen tekoon sekä antaa mahdollisuus perua jo tehdyt päätökset, jos nuori ei tunnekaan niitä enää oikeiksi. Myös Gustavsson-Lilius ym. (2015) toteaa nuoren avun piiriin saamisen hankalaksi, jos hän ei itse koe tarvitsevan tai ei halua apua.

Toimivuus painottui nuorten omiin kokemuksiin. Pohjalla kaikissa kokemuksissa oli luottamuksellinen suhde Etsivän nuorisotyön työntekijöihin. Osalla se näkyi käytännön asioiden hoitamisena, kun taas osa sai turvaa keskusteluapuna, mutta joka tapauksessa heiltä saatu tuki ja ohjaus ovat tai ovat olleet pohjana kaikelle muulle saadulle avulle. Tämän tuen avulla he saavat jaettua tilanteesta tulevaa stressiä ja henkistä taakkaa ja keskittyttyä oleellisiin asioihin. Juvonen (2015) kuvaakin tuen olevan asioiden edistämistä, resurssien antamista ja ohjausta sekä neuvontaa. Hän sanoo myös, että asioista

neuvotteleminen ja jatkuva valintojen tekeminen sekä oman elämäntilanteen kertaaminen eri tahoille voi muuttua nuorelle raskaaksi (Juvonen 2015).

Juvonen (2015) kertoo myös, että parhaassa tapauksessa nuorten kanssa neuvotellessa voidaan saada lisättyä nuoren itseyymmärrystä, vahvistettua kykyä toimia ja ottaa vastuuta sekä yhteyttä sosiaaliseen ympäristöön sekä sitä kautta yhteiskuntaan. Haastateltavat kertoivatkin palveluiden auttaneen heidän oman kuvan hahmottamista, päämäärällisyyttä ja tavoitteellisuutta sekä sosiaalisten tilanteiden kohtaamista sekä hallintaa.

Etsivän nuorisotyöntekijöiden lisäksi osalla nuorista oli myös yhteyksiä psykiatriseen erikoissairaanhoidon, mitä kautta he kokivat saavansa samanlaista tukea. Sieltä saatu tuki rinnastettiin usein nuorisotyöntekijöiltä saatuun tukeen. Kuten Vesanen ja Pulkkinen (2017) kertovat artikkelissaan myös haastateltavat kokivat avun olevan keskustelua ja kuuntelua sekä huolenpitoa ja tukea.

Tulevaisuuden hahmottuminen tai jo valmiita suunnitelmia päin ohjaaminen oli yksi tärkeimmistä palveluiden käyttösyistä sekä palveluiden koettiin onnistuneen siinä. Sitä kautta saatiin niin toivoa ja turvaa tulevaan kuin motivaatiota tähän päivään. Osalla olevista negatiivisista kokemuksista monet olivat pystyneet kääntämään ne positiivisiksi ottamalla ne oppimiskokemuksina. Kiviniemi (2008) sanookin opiskelun olevan tärkeä reitti itsenäistymiseen sekä kunnianhimoiseen elämään. Sitä kautta saa myös helpotusta epävarmuuteen tulevaisuudesta selviytymiseen. Hän kertoo myös opiskelun ja työssäkäynnin olevan edellytyksenä, sille että pysyy kiinni yhteiskunnassa. (Kiviniemi 2008). Nuoret kokivat palveluiden kuten pajatoiminnan olevan välietappi töihin tai opiskelemaan siirtymisessä.

Hyvinvoinnista puhuttaessa läheiset tuntuivat olevan suurin siihen vaikuttava asia. Etenkin ystävien tuen nuoret kokivat tärkeäksi ja arvostivat sitä paljon. Perheen tuki tiedostettiin, mutta se tuntui olevan enemmän taustavahvuutena, mikä näkyi osalla jo itsenäistymisenä. Kiviniemi (2008) kuitenkin sanoo vanhempien olevan keskeinen turvan lähde nuorelle. He ovat mallina elämisessä, aktiivisena kansalaisena toimisessa sekä arjessa tukemisessa, mutta sitä vastoin myös heidän ulkopuolelle jättäminen tai muuten suhde vanhempiin voi olla myrkyllistä (Kiviniemi 2008; Lepistö 2010).

Moni haastateltava sai tukea perheeltä, mutta osalla perhe ei ollut mukana ollenkaan, koska suhteet olivat liian haastavia tai ei nähty tarvetta ottaa perhettä mukaan keskusteluun. Nuoret, joilla ei ollut läheisten tukea pitivät nuorisopalveluilta ja muilta palveluilta saamaansa tukea erityisen tärkeänä ja usein niissä tapauksissa myös työntekijöiden kanssa käydyt keskustelut käsittelivät enemmän henkilökohtaisia tunne- ja käytännönasioita.

Suurimmalla osalla haastateltavista oli kuitenkin ainakin muutama hyvä ystävä, jolle he pystyivät puhumaan kaikesta. Tämä oli erityisen tärkeää, jos nuoren suhde perheeseen ei ollut hyvä. Nuoret kokivat saavansa ystäviltaan vertaistuen kaltaista apua sekä esimerkkiä elämään. Lepistö (2010) toteaaakin nuorten kaverisuhteiden painottuvan, jos kotona ihmissuhteet eivät ole toimivia. Tällöin myös muiden ympäristöjen kuten koulun tärkeys turvallisena sosiaalisena ympäristönä korostuu (Lepistö 2010). Tikkanen (2012) kertoo väitöskirjassaan nuorten turvaavan ystäviinsä hädän hetkellä ja saavan heiltä toivoa toivottomiin tilanteisiin. Hänen tutkimuksessaan nousi myös esille, että nuoret kertovat vanhemmilleen vähemmän ja eri asioita kuin ystävilleen (Tikkanen 2012).

Arkielämään liittyvissä vastauksissa oli mielenkiintoista huomata, miten osa arvosti rutiineita, kun taas toiset kokivat ne tylsiksi ja lamauttaviksi. Kaivosoja (2018) sanoo artikkelissaan rutiineista poikkeamisen olevan keino syrjäytyneiden auttamiseksi, mutta hän myös toteaa arjen saamisen toimivaksi nuorelle olevan olennaista. Osa haastateltavista totesivat esimerkiksi pajatoiminnan luovan heille rutiinit tai opiskelun tuoneen uutta puhtia arkeen. Tavoitteena olisi päästä lamauttavista rutiineista eroon ja luoda itselleen mieleinen arki omalla sietokyvyllä sopivine haasteineen.

Kaikki haastattelemani nuoret kokivat Orimattilassa olevan syrjäytyneitä apua tarvitsevia nuoria. Heidän näkemyksensä olivat hyvin samanlaisia kuin Kiviniemen (2008), joka sanoo keskeistä olevan syrjäytymisen tunnistaminen ja varhainen puuttuminen sekä asiakaslähtöisyys hoidossa huomioiden nuoren elämäntilanteen. Tässä yhteydessä nousi taas esille nuorten oman motivaation tärkeys. Kohtaamalla nuoret aidosti heidän hakeutuessa palveluihin ja ohjaamalla moniammatillisesti tarpeellisiin palveluihin on tärkeää.

6.2 Luotettavuus

Laadullista tutkimusta pidetään luotettavana, jos tutkimuskohde ja tulkittu aineisto ovat yhtenäisiä eikä sen tulkintaan ole vaikuttanut epäolennaiset tai satunnaiset tekijät. Tällöin tutkijan tulkinat vastaavat tutkittavan käsityksiä ja tutkimus antaa luotettavan kuvan tutkinnankohteesta. Laadullisen tutkimuksen luonteestakin johtuen suurin luotettavuus tekijä onkin tutkijan rehellisyys sekä tutkinta prosessin läpinäkyvyys. Analyysin tulee olla johdonmukaista koko tutkimuksen ajan sekä prosessi kuvataan tarkoin ja perustellen eri analyysin vaiheet sekä esimerkiksi viittaamalla suorilla lainauksilla alkuperäiseen aineistoon vahvistetaan luotettavuutta. (Vilka 2015; Elo & Kyngäs 2008.)

Aineiston analyysin ja raportoinnin lisäksi luotettavuuteen vaikutta tässä tapauksessa tehdyt haastattelut ja niistä saatu tieto. Tuomi ja Sarajärvi (2018) toteavat, että tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa haastattelijan kokemus ja koulutus. Se vaikuttaa niin haastattelun laatimiseen kuin haastattelu tilanteessa toimimiseen. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009) sanovatkin haastattelu tilanteen myös vaikuttavan luotettavuuteen oikean tiedon saamiseksi.

Opinnäytetyössäni kuvaan tutkimusprosessini niin kuin sen suoritin ja kerron aineistostani saadun tiedon viitaten alkuperäiseen aineistoon. Prosessin aikana etsin myös tukea luotettavista lähteistä niin aiheen teoriapohjalle kuin laadullisen tutkimuksen osalta. Myös haastattelurungon tein aiempaan tietoon perustuen sekä yhteistyössä Orimattilan Etsivän nuorisotyön kanssa heidän toiveitaan kunnioittaen. Haastattelurungon tarkisti myös ohjaava opettajani.

Tästä huolimatta on otettava huomioon, että teen ensimmäistä kertaa aineistonkeruuta opinnäytetyötä varten, joten kokemattomuuden myötä tulevat virheet ovat mahdollisia. Itse olen kuitenkin analysoinut aineiston rehellisesti välttäen ennakkokäsityksiä sekä omien näkemyksieni vaikuttamista. Haastattelutilanteista pyrimme yhdessä Etsivien kanssa tekemään haastateltaville mahdollisimman rennot sekä informoimaan heitä niin tehtävästä tutkimuksesta kuin haastattelu tilanteeseen liittyvistä seikoista.

6.3 Eettisyys

Etiikan osalta tässä opinnäytetyössä nousee esille erityisesti nuorten yksityisyytensä sekä täyden nimettömyyden säilytys. On tärkeää miettiä mitä hyötyä ja haittaa nuorelle tutkimuksesta on sekä miten yksityisyyttä ja nimettömyyttä voidaan turvata. (Eskola & Suoranta 2003).

Laadullisessa tutkimuksessa pienen rajatun ryhmän takia haastateltavien henkilöllisyyden salassa pitäminen on haastavaa, mutta vähän suuremman ryhmän avulla ja paljastamalla haastateltavista mahdollisimman vähän henkilökohtaista tietoa (esim. ikä, sukupuoli ym.) pidän heidän yksityisyytensä turvattuina. Haastatteluissa en kysynyt henkilökohtaisia kysymyksiä, koska ne ovat tarpeettomia tutkimuksen kannalta (Eskola & Suoranta 2003), mutta nuorten vastatessa he saattoivat kertoa henkilökohtaisia asioita itsestään, mitkä karsin tai välttelin suoraa ilmaisua analyysi vaiheessa. Yksityisyyden suojaamiseksi järjestimme haastattelut niin, ettei tiloissa ollut muita nuoria.

Eettisyyden kannalta tutkimuksessa tulee ottaa huomioon myös itsemääräämisoikeus, oikeudenmukainen kohtelu ja suojele epämuokavuudelta ja haitalta. Itsemääräämisoikeus turvataan informoimalla haastateltavaa tutkimuksesta, kertomalla tutkimuksen olevan

täysin vapaaehtoinen ja siihen osallistumisen voi lopettaa jos niin haluaa. (Burns & Grove 2001; 196-203; Tuomi & Sarajärvi 2018.) Ennen haastattelua nuoret myös saivat etsivien kautta kutsut (Liite2) sekä kerroin vielä uudestaan haastattelun aiheen, luottamuksellisuudesta sekä vapaaehtoisuudesta haastattelun alussa.

Opinnäytetyössä käytetyt haastattelut ovat myös täysin luottamuksellisia ja ne ovat vain tekijän käytössä. Luottamuksellisuus on yksi eettinen lähtökohta tutkimukselle. Sen avulla luodaan luottamussuhdetta haastatteluissa sekä turvataan yksityisyyttä ja nimettömyyttä. (Eskola & Suoranta 2003.)

LÄHTEET

Burns, N. & Grove, S. 2001. The Practice of Nursing Research – Conduct, Critique & Utilization. Saunders Company, Philadelphia.

Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing 62(1), 107-115. Saatavissa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Gustavsson-Lilius, M., Lehtoranta, P., Mentula, T., Ketola, M. & Poutiainen, E. 2015. Mielenterveyden ja oppimisen ongelmat nuorten syrjäytymisen taustalla. Kuntoutus 2015 vol. 38 no. 1 s. 22-27 Saatavissa: <https://issuu.com/kuntoutussaatio/docs/kuntoutus-1-15>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja Kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Juvonen, T. 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen – Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Helsinki:Unigrafia.

Kaivosoja, M. 2018. Syrjäytyneet nuoret. Kustannus Oy Duodecim. [viitattu: 4.9.2018] Saatavissa: http://www.terveysportti.fi/aineistot.lamk.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=ykt00829&p_haku=nuorten%20syrj%C3%A4ytyminen

Karvonen, S. & Kestilä, L. 2014. Nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvä huonosuaisuus. Teoksessa: Valkamaa, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 160-177.

Lepistö, S. 2010. Nuorten kokema perheväkivalta- Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Tampere: Tampereen Yliopistonpaino Oy – Juvenes Print. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66653/978-951-44-8223-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lybeck, T. & Walldén, J. 2011. Nuorisolain muutokset – Monialainen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö. Teoksessa: Aaltonen, K. (toim.) 2011. Nuorten Hyvinvointi ja monialainen yhteistyö.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä – Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulu University Press.

Nuorisolaki 1285/2016. Saatavissa:

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

Pirskanen, M. 2007. Nuorten päihteettömyyden edistäminen – Varhaisen puutumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Kuopio: Kopijyvä. Saatavissa:

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-0510-8/urn_isbn_978-951-27-0510-8.pdf

Pirskanen, M., Lahtela, M., Laukkanen, E., Pietilä, A-M. & Varjoranta, P. Nuorten päihteiden käyttö ja voimavarat – kouluterveydenhoitajan toteuttaman varhaisen tuen intervention arviointi. Hoitotiede 2013, 25 (2), 118-129. Saatavissa:

<http://elektra.helsinki.fi/se/h/0786-5686/25/2/nuortenp.pdf>

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. 2018. Nuoret. [viitattu: 22.2.2019] Saatavissa:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret>

Tikkanen, K. 2012. 15-20-vuotiaiden nuorten toivo, sen ylläpitäminen ja vahvistaminen.

Tampere: Tampereen Yliopistonpaino Oy-Juvenes Print. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66879/978-951-44-8736-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vahtera, S. 2007. Optimistit opintiellä – Opinnoissaan menestyvien nuorten hyvinvointi lukiosta jatko-opintoihin. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13317/9789513929046.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vesanen, P. & Pulkkinen, S. 2017. Masentuneen nuoren hoito. Kustannus Oy Duodecim.

Saatavissa: <https://www-terveysportti->

[fi.aineistot.lamk.fi/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=shk03511&p_haku=nuoriso%C2%A8](https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=shk03511&p_haku=nuoriso%C2%A8)

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustantamo.

LIITE1

HAASTATTELUKUTSU:

Osallistu haastatteluun Orimattilan nuorten palveluiden kehittämiseksi!

Voit osallistua, jos olet:

- *18-29-vuotias*
- *Etsivän nuorisotyön palveluohjauksessa tai olet ollut siinä*

Haastatteluilla kerään Orimattilan nuorisopalveluiden asiakkailta kokemuksia ja näkemyksiä palveluista. Tarkoituksena on selvittää nuorten näkökulmaa Orimattilan palveluiden tilasta ja hahmottaa suuntaa sen kehitykselle.

Haastattelussa keskustelemme näkemyksistäsi ja kokemuksistasi palvelujen saatavuuteen, toimivuuteen ja omaan hyvinvointiisi liittyen. Haastattelut kestävät noin tunnin ja pidetään Orimattilan nuorisopalveluiden tiloissa 12.11.-10.12.2018 välisenä aikana. Osallistuminen on täysin luottamuksellista ja vapaaehtoista sekä haastattelun voi lopettaa tai peruuttaa milloin vain.

Haastatteluaineistoa käytetään Lahden ammattikorkeakoulun opinnäytetyössäni, jonka teen yhteistyössä Orimattilan nuorisopalveluiden kanssa palvelujen kehittämiseksi. Opinnäytetyöstä ei ole mahdollista tunnistaa haastateltavia ja kaikki aineisto on vain minun käytössäni, eikä sitä julkaista muualla. Haastattelemassa Sinua on sairaanhoitajaopiskelija Katariina Salonen.

Ilmottaudu haastatteluun 16.11.2018 mennessä, tai kysy lisää:

Etsivän nuorisotyöntekijäsi välityksillä.

Ystävällisin terveisin,

Katariina Salonen

Sairaanhoitajaopiskelija,

Sosiaali- ja Terveysala,

Lahden ammattikorkeakoulu

LIITE2

Teemahaastattelun runko

1. TAUSTAT

- a. Ikä
- b. Sukupuoli

2. PALVELUJEN SAATAVUUS

- a. Miten koet nuorille suunnattujen palvelujen saatavuuden Orimattilassa?
  - i. Milloin koet tarvitsevasi apua ja mistä ja millaista apua saat, jos sitä tarvitset?
  - ii. Miten koet tarvitsemiasi palveluja olevan tarjolla?
  - iii. Minkä koet olevan liian kaukana/vaikeasti tavoitettava?
  - iv. Jos joudut käymään Lahdessa, miten se vaikuttaa palvelujen käyttöösi? (esim. TE, erikoissairaanhoido, ammattikoulu)

3. PALVELUJEN TOIMIVUUS

- a. Millaista tukea ja apua olet saanut Etsivältä nuorisotyöltä tai muilta nuorisopalveluiden toimijoilta?
- b. Kokemukset saamasta avusta
- c. Konkreettisia esimerkkejä? Esim. ammatinvalinta, itsenäistyminen, työpajat ym.
- d. Miten palvelut ovat auttaneet tulevaisuuden suunnittelemisessa ja hahmottamisessa ja tavoitteiden luomisessa

4. TUENTARVE

- a. Millaista apua koet nuorten tarvitsevan/haluavan?
- b. Millaisia ammattilaisten/auttajien toivoisit olevan?

5. OMA HYVINVOINTI

- a. Miten koet oman hyvinvointisi?
  - i. Mitkä ovat hyviä asioita elämässäsi ja mitkä huonoja?
  - ii. Mitkä asiat vaikuttavat hyvinvointiisi omasta mielestäni?
  - iii. Mitkä uhkaavat sitä?
- b. Millaista tukea saat sukulaisilta, läheisiltä ja ystäviltä?
- c. Millaisia voimavaroja sinulla on? (Harrastukset ym.)

LIITE3

Opinnäytetyölupahakemus

Lahti, 17.10.2018

Orimattilan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten näkemyksiä ohjaus- ja palveluverkostosta

Opinnäytetyö tehdään kartoittamaan jo Orimattilan nuorisopalveluiden piirissä olevien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia heille suunnattujen palvelujen saatavuudesta ja toimivuudesta syrjäytymisriskin ennaltaehkäisemiseksi. Tarkoituksena on selvittää Orimattilan nuorisopalvelujen tilaa nuorten näkökulmasta ja hahmottaa suuntaa palvelujen kehitykselle.

Tavoitteena on kerätä pieneltä ryhmältä (5-10 aineiston määrästä ja osallistujien innokkuudesta riippuen) teemahaastattelun avulla aineisto, jonka analysoin. Teemahaastattelu suoritetaan täysin luottamuksellisesti ja nimettömästi.

Tekijänä on sairaanhoitajaopiskelija Lahden Ammattikorkeakoulusta Katariina Salonen. Ohjaajanani toimii Anne Vuori

Ystävällisin terveisin,

Katariina Salonen